Kaliane Bradley

HET MINISTERIE VAN TIJD

Vertaald door Dennis Keesmaat

2024 Prometheus Amsterdam

Het ministerie van Tijd.indd 3 22-4-2024 09:46:34

HET EIND VAN DE EXPEDITIE
Belangrijke locaties in het laatste jaar van Franklins zoekgeraakte expeditie naar het noordpoolgebied
Cape Felix
Geschatte locatie van schepen toen die verlaten werden
James Ross Strait
cairn op Victory Point
Victoria Strait
KONING WILLEMEILAND
Storis Passage
Simpson Strait
Koningin Maudgolf
ADELAIDE PENINSULA
Starvation Cove
N
0
Kilometers
50

I

Misschien sterft hij deze keer.

Hij merkt dat dit hem niet verontrust. Misschien omdat hij het zo koud heeft dat hij een dronkenmansgreep op zijn geest heeft. Als er gedachten komen, zijn het doorschijnende, vrij zwemmende medusa's. Met de poolwind die in zijn handen en voeten bijt, klotsen zijn gedachten tegen zijn schedel. Zij zullen als laatste bevriezen.

Hij weet dat hij loopt, hoewel hij het niet meer kan voelen. Het ijs voor hem stuitert en trekt zich terug, dus hij moet wel vooruitgaan. Hij heeft een geweer over zijn rug en een tas over zijn borst. Hun gewicht is zowel zinloos als sisyfusiaans.

Hij is in een goede bui. Als zijn lippen niet gevoelloos waren, zou hij fluiten.

In de verte hoort hij het gebulder van kanonvuur. Drie op een rij, als een niesbui. Het schip seint.

Het ministerie van Tijd.indd 7 22-4-2024 09:46:35

Hoofdstuk één

Degene met wie ik het sollicitatiegesprek had sprak mijn naam uit, waardoor mijn gedachten onderbroken werden. Ík spreek mijn naam niet uit, zelfs niet in mijn gedachten. Ze had hem correct uitgesproken, wat in de regel niet gebeurt.

'Ik ben Adela,' zei ze. Ze droeg een ooglapje en had blond haar met de kleur en textuur van hooi. 'Ik ben de vicesecretaris.'

'Van...?'

'Ga zitten.'

Dit was mijn zesde gesprek. De baan waar ik naar solliciteerde was een interne vacature. Hij was geclassificeerd als 'beveiligingstoegang vereist' omdat het lomp was om op papierwerk met loonschalen de stempels met TOPGEHEIM te gebruiken. Ik had nog nooit toegang gekregen tot dit beveiligingsniveau, waardoor niemand me wilde vertellen wat de baan inhield. Aangezien het bijna drie keer zoveel opleverde als mijn huidige salaris vond ik het prima om in zalige onwetendheid te verkeren. Om het tot hier te schoppen had ik de hoogste cijfers moeten halen voor eerstehulpverlening, bescherming van kwetsbare personen en de toelatingstest voor immigranten van Buitenlandse Zaken. Ik wist dat ik nauw zou samenwerken met een vluchteling of vluchtelingen waar veel belangstelling voor was en die bijzondere behoeften hadden, maar ik wist niet waar ze vandaan gevlucht waren. Ik ging uit van politiek belangrijke overlopers uit Rusland of China.

Het ministerie van Tijd.indd 9 22-4-2024 09:46:35

Adela, vicesecretaris van god mag weten wat, stak met hoorbaar gekraak een blonde lok achter haar oor.

'Je moeder was een vluchteling, toch?' zei ze, wat een gestoorde manier is om een sollicitatiegesprek te beginnen.

'Ja, mevrouw.'

'Cambodja,' zei ze.

'Ja, mevrouw.'

Die vraag was me in de loop van het sollicitatieproces al een paar keer gesteld. Meestal ging de toon aan het eind omhoog, alsof ze verwachtten dat ik ze zou corrigeren, want niemand komt uit Cambodja. Je ziet er niet Cambodjaans úit had een van de eerste clowns gezegd, waarna hij begon te gloeien als een waakvlammetje, aangezien het gesprek werd opgenomen voor kwaliteitsbewaking en trainingsdoeleinden. Daar zou hij een waarschuwing voor krijgen. Mensen zeggen het wel vaker tegen me, en wat ze bedoelen is: je ziet eruit als een van de tinten wit die later binnenkwamen – Spaans misschien – en ook alsof je geen genocide met je meesleept, wat goed is, want dat soort dingen maakt mensen ongemakkelijk.

Er was geen aan genocide gekoppelde vervolgvraag (Heb je nog familie daar *begripvol pruilmondje*? Ga je er ooit heen *meelevende glimlach*? Mooi land *blik die troebel wordt door tranen* toen ik er was *zichtbaar op onderste ooglid* waren ze heel erg aardig...). Adela knikte alleen maar. Ik vroeg me af of ze voor de zeldzame vierde optie zou gaan en het land vies zou noemen.

'Ze zou zichzelf nooit een vluchteling noemen, of zelfs een voormalige vluchteling,' voegde ik eraan toe. 'Het is nogal vreemd om mensen dat te horen zeggen.'

'De mensen met wie je zult werken zullen de term waarschijnlijk ook niet gebruiken. Wij geven de voorkeur aan "expat". In antwoord op je vraag: ik ben de vicesecretaris voor Expatriëring.'

'En het zijn expats uit...?'

Het ministerie van Tijd.indd 10 22-4-2024 09:46:35

‘De geschiedenis.’

‘Sorry?’

Adela haalde haar schouders op. ‘Tijdreizen bestaat,’ zei ze, alsof iemand het koffiezetapparaat beschreef. ‘Welkom op het ministerie.’

*

Iedereen die ooit een film heeft gezien waarin tijdreizen voorkomt, of een boek heeft gelezen waarin door de tijd wordt gereisd, of met vertraging in het openbaar vervoer heeft nagedacht over het concept van tijdreizen, weet dat je zodra je stilstaat bij de fysica van tijdreizen meteen in diepe shit zit. Hoe werkt het? Hoe kán het werken? Ik besta zowel aan het begin als aan het eind van dit verhaal, wat een soort tijdreizen is, en ik ben hier om tegen je te zeggen: maak je er niet druk over. Je hoeft alleen maar te weten dat de Britse regering in je nabije toekomst de middelen heeft ontwikkeld om door de tijd te reizen, maar er nog niet mee had geëxperimenteerd.

Om de chaos te vermijden die inherent is aan het veranderen van de loop van de geschiedenis – als ‘geschiedenis’ kan worden beschouwd als een samenhangend en enkelvoudig chronologisch verhaal; nog meer gelul –, werd overeengekomen dat het nodig zou zijn om mensen uit historische oorlogsgebieden, natuurrampen en epidemieën te halen. Deze expats naar de eenentwintigste eeuw zouden in hun eigen tijdlijn hoe dan ook zijn gestorven. Ze weghalen uit het verleden zou geen invloed moeten hebben op de toekomst.

Niemand had enig idee wat reizen door de tijd zou kunnen doen met het menselijk lichaam. Dus de tweede reden dat het belangrijk was om mensen te kiezen die in hun eigen tijdlijn gestorven zouden zijn, was dat het heel goed mogelijk was dat ze in die van ons zouden sterven, als diepzeevissen die omhoog worden gehaald naar het strand. Misschien kon het menselijk

Het ministerie van Tijd.indd 11 22-4-2024 09:46:35

zenuwstelsel maar een bepaald aantal tijdperken verdragen. Als ze het tijdreizigersequivalent van de duikersziekte krijgen en in een laboratorium van het ministerie zouden eindigen als grijs-met-roze drilpudding, zou het statistisch gezien tenminste geen moord zijn.

Ervan uitgaande dat de 'expats' het overleefden, hield dat in dat het mensen zouden zijn, wat een complicerende factor is. Als je te maken hebt met vluchtelingen, vooral in groten getale, is het beter om ze niet als mensen te beschouwen. Dat bemoeilijkt het papierwerk. Maar toch, toen de expats werden bekeken vanuit een mensenrechtenperspectief, voldeden ze aan de criteria van Binnenlandse Zaken voor asielzoekers. Het zou ethisch gezien schraal zijn om alleen de fysiologische effecten van tijdreizen te beoordelen. Om erachter te komen of ze zich echt konden aanpassen aan de toekomst moesten de expats erin leven, onder toezicht van een fulltimebegeleider, wat, zo bleek, de baan was waarnaar ik met succes had gesolliciteerd. Ze noemden ons bruggen, ik denk omdat 'assistent' onder onze salarisschaal lag.

De Engelse taal heeft sinds de negentiende eeuw een lange weg afgelegd. *Sensible* betekende 'gevoelig' in plaats van 'verstandig'. *Gay* betekende 'vrolijk'. *Lunatic asylum*, gekkenhuis, en *asylum seeker* gebruiken allebei dezelfde basisbetekenis van *asylum*: een onaantastbaar oord van toevlucht en veiligheid.

We kregen te horen dat we de expats in veiligheid brachten. We weigerden het bloed en haar op de vloer van het krankzinnigengesticht te zien.

*

Ik was dolblij met de baan. Waar ik was, was ik gestagneerd, bij de afdeling Talen van het ministerie van Defensie. Ik werkte als vertaler-consultant gespecialiseerd in Zuidoost-Azië, met

Het ministerie van Tijd.indd 12 22-4-2024 09:46:35

name Cambodja. De talen waaruit ik vertaalde had ik op de universiteit geleerd. Hoewel mijn moeder thuis Khmer tegen ons sprak, was ik de taal in mijn vormende jaren kwijtgeraakt. Ik kwam bij mijn erfgoed als een buitenlander.

Ik vond mijn baan op de taalafdeling prima, maar ik had veldagent willen worden, en nadat ik twee keer was gezakt voor de examens was ik wat mijn carrière betrof het spoor een beetje bijster. Het was niet wat mijn ouders voor me in gedachten hadden gehad. Toen ik nog een heel klein kind was, maakte mijn moeder haar ambities bekend. Ze wilde dat ik premier zou worden. Als premier zou ik 'iets doen' aan het Britse buitenlandbeleid en ik zou mijn ouders ook meenemen naar chique regeringsetentjes. Ik zou een chauffeur hebben. (Mijn moeder heeft nooit leren autorijden; de chauffeur was belangrijk.) Helaas heeft ze me ook de karmische gevolgen van roddelen en liegen ingeprent – het vierde boeddhistische voorschrift is daar ondubbelzinnig over – en zo was mijn politieke carrière op achtjarige leeftijd al voorbij voordat hij begonnen was.

Mijn jongere zus was een veel bekwamere veinzer. Ik was plichtgetrouw met taal en zij was er ontwijkend en strijdlustig mee. Daarom werd ik vertaler en zij schrijfster – of in ieder geval probeerde ze schrijfster te worden en werd ze *copy-editor*. Ik verdiende aanzienlijk meer dan zij en mijn ouders begrepen wat mijn werk inhield, dus ik zou zeggen dat karma in mijn voordeel werkte. Mijn zus zou iets zeggen in de trant van: krijg de klere. Maar ik weet dat ze het waarschijnlijk vriendelijk bedoelt.

*

Zelfs op de dag dat we de expats zouden ontmoeten, hadden we nog ruzie over het woord 'expat'.

'Als het vluchtelingen zijn,' zei Simellia, een van de andere

Het ministerie van Tijd.indd 13 22-4-2024 09:46:35

bruggen, 'moeten we ze vluchtelingen noemen. Ze verhuizen niet naar een zomerhuisje in de Provence.'

'Ze zullen zichzélf niet per se als vluchteling beschouwen,' zei vicesecretaris Adela.

'Heeft iemand ze gevraagd wat zij zelf denken?'

'Ze zien zichzelf vooral als slachtoffer van een ontvoering. Negentienzestien denkt dat hij achter de vijandelijke linies zit. Zestienvijfenzestig denkt dat ze dood is.'

'En ze worden vandáág aan ons overgedragen?'

'Het Welzijnsteam denkt dat hun aanpassing negatief wordt beïnvloed als ze nog langer op de afdeling worden vastgehouden,' zei Adela, droog als een archiefsysteem.

We – of beter gezegd, Simellia en Adela – voerden deze discussie in een van de eindeloze kamers van het ministerie: kiezelkleurig met lampen in het plafond, modulair op een manier die suggereerde dat het openen van een deur zou leiden naar een identieke ruimte, en dan nog een, en dan nog een. Zulke kamers zijn ontworpen om bureaucratie aan te moedigen.

Dit had de laatste directe briefing van de vijf bruggen moeten zijn: Simellia, Ralph, Evan, Ed en ik. We hadden allemaal een sollicitatieproces van zes rondes doorlopen waarbij de metaforische boor in onze kiezen was gezet. *Ben je op dit moment of ooit veroordeeld geweest voor activiteiten die je veiligheidsstatus zouden kunnen ondermijnen?* Vervolgens negen maanden voorbereiding. De eindeloze werkgroepen en antecedentenonderzoeken. Het optuigen van spookbanen in onze oude departementen (Defensie, diplomatieke dienst, Binnenlandse Zaken). Nu zaten we hier, in een kamer waar de elektriciteit hoorbaar was in de tl-buizen, op het punt geschiedenis te schrijven.

'Denk je niet,' zei Simellia, 'dat als je ze in de wereld gooit terwijl ze denken dat ze in het hiernamaals of aan het westelijk front zijn, ze zich dan misschien niet kunnen aanpassen? Dat vraag ik als psycholoog en als iemand met een normaal inlevingsvermogen.'

Het ministerie van Tijd.indd 14 22-4-2024 09:46:35

Adela haalde haar schouders op.

'Het zou kunnen. Maar dit land heeft nog nooit expats uit de geschiedenis geaccepteerd. Misschien sterven ze binnen een jaar aan genetische mutaties.'

'Moeten we daarop rekenen?' vroeg ik geschrokken.

'We weten niet waar we op moeten rekenen. Daarom hebben jullie deze baan.'

*

De kamer die het ministerie had klaargemaakt voor de overdracht had een antiek-ceremoniële uitstraling: houten panelen, olieverfschilderijen, een hoog plafond. Het had iets meer luister dan de modulaire kamers. Volgens mij was de verhuizing geregeld door iemand in het administratieteam met gevoel voor drama. Door zijn stijl en in de bijzondere manier waarop de ramen het zonlicht afvlakten was de kamer waarschijnlijk onaangetast sinds de negentiende eeuw. Mijn begeleider, Quentin, was er al. Hij zag er korzelig uit, zoals opwinding er bij sommige mensen uitziet.

Twee agenten leidden mijn expat door de deur aan de andere kant van de kamer voordat ik me voorbereid had op zijn komst.

Hij was bleek en zag er afgetobd uit. Ze hadden zijn haar zo kort geknipt dat zijn krullen platgedrukt waren. Hij draaide zijn hoofd om rond te kijken en ik zag een imposante neus in profiel, als een kasbloem die uit zijn gezicht groeide. Hij was opvallend aantrekkelijk en opvallend groot. Hij had een soort schitterende overdaad aan gelaatstrekken waardoor hij er hyperrealistisch uitzag.

Hij stond kaarsrecht en keek naar mijn begeleider. Door iets aan mij keek hij naar me en toen weer weg.

Ik deed een stap naar voren en zijn blik verschoof.

'Luitenant Gore?'

Het ministerie van Tijd.indd 15 22-4-2024 09:46:35

‘Ja?’
‘Ik ben uw brug.’

*

Graham Gore (luitenant, Royal Navy; ca. 1809-ca. 1847) was al vijf weken in de eenentwintigste eeuw, hoewel hij, net als de andere expats, maar een paar van die dagen helder was geweest. Het extractieproces had een ziekenhuisopname van twee weken gerechtvaardigd. Twee van de oorspronkelijk zeven expats waren erdoor overleden en er waren er nog maar vijf over. Hij was behandeld voor longontsteking, voor ernstige bevriezingsverschijnselen, voor de vroege stadia van scheurbuik en twee gebroken tenen waarop hij vrolijk had gelopen. Snijwonden ook, van een taser – hij had geschoten op twee van de teamleden die hem kwamen expatriëren en een derde was gedwongen geweest om te schieten.

Hij had drie keer geprobeerd de afdelingen van het ministerie te ontvluchten en moest verdoofd worden. Nadat hij zijn strijd had opgegeven had hij met de psychologen en de victorianisten een groundzero-oriëntatie doorlopen. Om de overgang te vergemakkelijken, kregen de expats alleen direct toepasbare kennis. Toen hij bij me kwam kende hij de beginselen van het elektriciteitsnet, de verbrandingsmotor en het sanitaire systeem. Hij wist niets over de wereldoorlogen of de Koude Oorlog, de seksuele bevrijding van de jaren zestig of de oorlog tegen het terrorisme. Ze waren begonnen hem te vertellen over de ontmanteling van het Britse Rijk en dat was niet goed gevallen.

Het ministerie had een auto geregeld om ons naar het huis te brengen. Hij wist theoretisch gezien over auto’s, maar het was de eerste keer dat hij erin reed. Hij staarde uit het raam, bleekjes van verwondering, nam ik aan.

‘Als u vragen hebt,’ zei ik, ‘stel ze gerust. Ik begrijp dat dit veel is om te verwerken.’

Het ministerie van Tijd.indd 16 22-4-2024 09:46:35

‘Het doet me deugd erachter te komen dat de Engelsen, zelfs in de toekomst, de kunst van het ironische understatement nog niet verleerd zijn,’ zei hij zonder me aan te kijken.

Hij had een moedervlek in zijn hals, vlak bij zijn oorlel. De enige bestaande daguerreotypie van hem toonde hem in de mode van 1840, met een hoge kravat. Ik staarde naar de moedervlek.

‘Is dit Londen?’ vroeg hij uiteindelijk.

‘Ja.’

‘Hoeveel mensen wonen hier nu?’

‘Bijna negen miljoen.’

Hij leunde achterover en sloot zijn ogen.

‘Dat is een veel te groot aantal om echt te zijn,’ mompelde hij. ‘Ik ga vergeten dat u me dat verteld hebt.’

*

Het huis dat het ministerie ter beschikking had gesteld was een laatvictoriaans pand van rood baksteen, oorspronkelijk ontworpen voor lokale arbeiders. Als Gore tot zijn tachtigste zou hebben geleefd zou hij ze gebouwd hebben zien worden. Maar hij was nu zevenendertig en had hoepelrokken, *A Tale of Two Cities* of de bevrijding van de arbeidersklasse nog niet meegemaakt.

Hij stapte uit de auto en keek de straat op en neer met de vermoeidheid van een man die het hele continent heeft doorkruist en zijn hotel nog moet vinden. Ik hupte er na hem uit. Ik probeerde te zien wat hij kon zien. Hij zou misschien vragen stellen over de auto’s die op straat geparkeerd stonden, of over de straatlantaarns.

‘Hebt u sleutels?’ vroeg hij. ‘Of werken deuren nu met magische wachtwoorden?’

‘Nee, ik heb...’

‘Sesam open u,’ zei hij dreigend tegen de brievenbus.

Het ministerie van Tijd.indd 17 22-4-2024 09:46:35

Binnen zei ik dat ik thee zou zetten. Hij zei dat hij, met mijn toestemming, het huis wilde bekijken. Die gaf ik. Hij maakte een snelle rondgang. Hij liep stevig door, alsof hij weerstand verwachtte. Toen hij terugkwam in de eetkeuken en tegen de deurpost leunde, verkrampte ik pijnlijk. Plankenkoorts, maar ook de schok van zijn onmogelijke aanwezigheid die me overviel. Hoe langer hij er was – en hij bleef er maar zijn –, hoe meer ik het gevoel kreeg dat ik me een weg uit mijn lichaam wurmde. Er vond iets plaats wat mijn narratief veranderde, dat ik over mijn hele lichaam ervoer, en ik probeerde mezelf van buitenaf te bekijken om het te begrijpen. Ik joeg een theezakje naar de rand van een mok.

'Is het de bedoeling dat we... samenwonen?' zei hij.

'Ja. Elke expat heeft een brug voor een jaar. We zijn hier om u te helpen wennen aan uw nieuwe leven.'

Hij sloeg zijn armen over elkaar en keek me aan. Zijn ogen waren hazelnootkleurig, met een vleugje groen en dikke wimpers. Ze waren zowel opvallend als niet bijzonder mededeelzaam.

'Bent u een ongetrouwde vrouw?' vroeg hij.

'Ja. Dat is in deze eeuw niet ongepast. Zodra u in staat wordt geacht om de gemeenschap te betreden, buiten het ministerie of bij iedereen die niet bij het project betrokken is, moet u naar mij verwijzen als uw huisgenoot.'

'"Huisgenoot",' herhaalde hij minachtend. 'Wat impliceert dat woord?'

'Dat we twee ongetrouwde mensen zijn die de kosten van de huur van een huis delen en geen romantische relatie hebben.'

Hij keek opgelucht.

'Nu ja, ongeacht de gewoonte ben ik er niet zeker van dat het een fatsoenlijke regeling is,' zei hij. 'Maar als jullie hier negen miljoen mensen hebben laten wonen, is het misschien een noodzaak.'

Het ministerie van Tijd.indd 18 22-4-2024 09:46:35

‘Mm. Naast uw elleboog staat een witte kast met een handvat. Dat is een koelkast. Kunt u de deur openen en de melk eruit halen, alstublieft?’

Hij opende de koelkast en staarde naar binnen.

‘Een ijskast,’ zei hij geïnteresseerd.

‘Zoiets. Aangedreven door elektriciteit. Ik geloof dat elektriciteit aan u is uitgelegd...’

‘Ja. En ik weet dat de aarde om de zon draait. Om u wat tijd te besparen.’

Hij opende een groentela.

‘Wortels bestaan dus nog. Kool ook. Hoe herken ik melk? Ik hoop dat u me gaat vertellen dat jullie nog steeds melk van koeien drinken.’

‘Inderdaad. Kleine fles, bovenste plank, blauwe dop.’

Hij haakte zijn vinger in het handvat en bracht hem naar me toe.

‘Heeft de dienstmeid een vrije dag?’

‘Geen dienstmeid. Ook geen kok. We doen de meeste dingen zelf.’

‘Ah,’ zei hij, en hij trok bleek weg.

*

Hij maakte kennis met de wasmachine, het gasfornuis, de radio, de stofzuiger.

‘Hier zijn uw dienstmeisjes,’ zei hij.

‘Daar hebt u gelijk in.’

‘Waar zijn de duizendmijlslaarzen?’

‘Die hebben we nog niet.’

‘Onzichtbaarheidsmantel? Zonwerende vleugels van Icarus?’

‘Idem.’

Hij glimlachte. ‘Jullie hebben de kracht van de bliksem tot slaaf gemaakt,’ zei hij, ‘en jullie hebben die gebruikt om de

Het ministerie van Tijd.indd 19 22-4-2024 09:46:35

saaiheid van hulp inhuren te vermijden.'

'Nou,' zei ik, en ik begon aan een vooraf ingestudeerd praatje over klassenmobiliteit en huishoudelijk werk, waarin ik het minimumloon, de grootte van een gemiddeld huishouden en vrouwen in de beroepsbevolking aanstipte. Ik had er vijf hele minuten voor nodig en tegen het eind gebruikte ik hetzelfde trillende, vloeibare register dat ik altijd gebruikt had om mijn ouders te smeken of ik later thuis mocht komen.

Toen ik klaar was zei hij alleen maar: 'Een dramatische daling van de werkgelegenheid na de "Eerste" Wereldoorlog?'

'Ah.'

'Misschien kunt u me dat morgen uitleggen.'

Dat is alles wat ik me van mijn eerste uren met hem herinner. We gingen uit elkaar en brachten de aflopende dag verlegen rond elkaar heen deinend door, als klodders in een lavalamp. Ik verwachtte dat hij een door tijdreizen veroorzaakte psychotische aanval zou krijgen en me misschien zou bijten of dubbelvouwen met moorddadige bedoelingen. Voornamelijk raakte hij dingen aan, met een dwangmatige borstelbeweging waarvan ik later hoorde dat het kwam door permanente zenuwbeschadiging na bevriezing. Hij trok vijftien keer achter elkaar door, stil als een valk terwijl de stortbak zich bijvulde, wat verwondering of verlegenheid had kunnen zijn. Tijdens het tweede uur probeerden we in dezelfde kamer te zitten. Ik keek op toen hij scherp inademde door zijn neus en zag dat hij zijn vingers wegtrok van het peertje in de lamp. Hij trok zich even terug in zijn slaapkamer en ik ging op de veranda zitten. Het was een zachte lenteavond. Houtduiven met idiote ogen sjokten over het gazon, tot aan hun buik in de klaver.

Boven hoorde ik een voorzichtige polonaise van een houten blaasinstrument aanslaan, weifelen en wegvallen. Enkele momenten later zijn voetstappen in de keuken. De duiven stegen op, hun vleugels maakten een geluid als ingeslikt gelach.

Het ministerie van Tijd.indd 20 22-4-2024 09:46:35

‘Heeft het ministerie voor de fluit gezorgd?’ vroeg hij de achterkant van mijn hoofd.

‘Ja. Ik zei tegen ze dat het u misschien zou helpen aarden.’

‘O. Dank u wel. U... wist dat ik fluit speelde?’

‘In een paar nagelaten brieven van u en waarin u genoemd wordt wordt daarnaar verwezen.’

‘Hebt u de brieven gelezen waarin gerept wordt van mijn dwangmatige brandstichting en mijn lugubere verleden waarbij ik in achterbuurten aan ganstrekken deed?’

Ik draaide me om en staarde hem aan.

‘Een grapje,’ opperde hij.

‘Ah. Komen er daar veel van?’

‘Dat hangt ervan af hoe vaak u me overvalt met uitspraken als: “Ik heb uw persoonlijke brieven gelezen.” Mag ik erbij komen zitten?’

‘Alstublieft.’

Hij ging naast me zitten, met een ruimte van bijna een halve meter tussen onze lichamen. De buurt maakte haar geluiden, die allemaal als iets anders klonken. De wind in de bomen klonk als kabbelend water. De eekhoorns kwebbelden als kinderen. Verre gesprekken herinnerden aan het gekletter van kiezels onder de voeten. Ik had het gevoel dat ik ze voor hem had moeten vertalen, alsof hij nog nooit van bomen had gehoord.

Hij trommelde met zijn vingers op de veranda. ‘Ik neem aan,’ zei hij voorzichtig, ‘dat jullie tijdperk voorbij zulke smakeloze ondeugden als tabak is geëvolueerd?’

‘U bent een jaar of vijftien te laat. Het raakt uit de mode. Maar ik heb goed nieuws voor u.’

Ik stond op – hij draaide zijn hoofd af, om te voorkomen dat mijn blote kuiten in zijn blikveld kwamen – haalde een pakje sigaretten en een aansteker uit een la in de keuken en kwam terug.

‘Hier. Nog iets waar ik het ministerie voor heb laten zorgen.

Het ministerie van Tijd.indd 21 22-4-2024 09:46:35

Sigaretten hebben in de twintigste eeuw min of meer de sigaren vervangen.'

'Dank u. Het lukt me vast om me aan te passen.'

Hij hield zich bezig met het verwijderen van het plastic – dat hij voorzichtig in zijn zak stopte –, het gebruik van de aansteker en fronsend naar het waarschuwingslabel kijken. Ik staarde naar het grasveld en had het gevoel dat ik mijn longen handmatig bediende.

Een paar seconden later ademde hij met hoorbare opluchting uit.

'Beter?'

'Ik schaam me ervoor om over te brengen hoeveel beter. Hm. In mijn tijd gebruikten welopgevoede jongedames geen tabak. Maar ik merk dat er veel is veranderd. De lengte van rokken bijvoorbeeld. Rookt u?'

'Nee...'

Voor het eerst glimlachte hij recht in mijn gezicht. Zijn kuiltjes kerfden zijn wangen als een paar aanhalingstekens.

'Wat een interessante toon. Hebt u vroeger wel gerookt?'

'Ja.'

'Bent u gestopt omdat op alle pakjes deze opzichtige waarschuwing staat?'

'Min of meer. Zoals ik al zei is roken nu erg uit de mode, omdat we ontdekt hebben hoe ongezond het is. Verdomme. Mag ik er alstublieft een?'

Zijn kuiltjes en zijn glimlach waren verdwenen bij 'verdomme'. Wat hem betreft had ik net zo goed 'fuck' kunnen zeggen. Ik vroeg me af wat er zou gebeuren als ik uiteindelijk toch 'fuck' zou zeggen, wat ik minstens vijf keer per dag deed. Desondanks bood hij het pakje aan en stak vervolgens met anachronistische hoffelijkheid mijn sigaret aan.

We rookten een tijdje in stilte. Op een gegeven moment stak hij een vinger op naar de hemel. 'Wat is dat?'

'Dat is een vliegtuig. Het is – nou ja. Een schip in de lucht.'

Het ministerie van Tijd.indd 22 22-4-2024 09:46:35